

Nogel Mónika¹:

A szakértőjelöltek státuszának minőségbiztosítási szempontú vizsgálata

I. Bevezetés

Napjainkat a modern természettudományok eredményeinek a bizonyítási eljárásban történő felhasználása iránti növekvő igény jellemzi. A szakértő „különleges szakértelme”, az általa előterjesztett szakvélemény kiemelt befolyással bírhat az eljárás kimenetelére.² Éppen ezért a szakértői vélemény megbízhatósága, megalapozottsága kulcskérdés. Az új szakértői törvény (2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről – a továbbiakban: Szaktv.) megalkotásának deklarált célja volt a szakértői minőségbiztosítási rendszer kiépítése. E törekvés természetesen nem független az európai unió azon törekvéseitől, melyek a tagállamok közötti kölcsönös bizalom erősítése érdekében a tagállami szakértői rendszerek összehangolását célozza.³

A szakértői minőségbiztosítás értelmezésem szerint a szakvélemény megalapozottságának biztosítója. Azaz, azoknak a kritériumoknak és e kritériumok megvalósulását célzó folyamatoknak meghatározása, melyek a megalapozott szakvélemény megalkotására vonatkoznak, lényegében magát a minőségbiztosítást jelentik. A minőségirányítási rendszer részeként működő minőségbiztosítás keretében részletesen meg kell határozni azokat a feltételeket és szempontokat, melyek megvalósulása egy „minőségi”, azaz megalapozott, hiteltérdemlő, szakmailag korrekt - így az ítélezés során a bíróság által aggálytalanul figyelembe vehető – szakvélemény létrejöttéhez szükségesek.^{4 5}

A megalapozott szakvélemény legfontosabb tényezője magának a készítőnek, azaz a szakértőnek a személye.⁶ Éppen ezért, a szakértővé válás folyamatának fokozottabb kontrollja a szakértői minőségbiztosítás sarkalatos eleme.

A 2016. június 15. napján hatályba lépett Szaktv. a szakértőjelöltek vonatkozásában is tartalmaz módosításokat az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló 2005. évi XLVII. törvényhez (a továbbiakban: régi szakértői törvény) képest. A Szaktv. – helyesen - a szakértői

¹ ügyvéd, kutató (SZE Kriminológiai és Kriminológiai Kutatóközpont), doktorandusz (PTE ÁJK DI)

² Kovács Gábor: *Igazságügyi szakértők átértékelődő szerepe a büntetőeljárásban.* In: Bihari Mihály, Patyi András (szerk.) Ünnepi kötet Szalay Gyula tiszteletére, 65. születésnapjára, Universitas-Győr Kht., Győr (2010) 310.o.

³ Kovács Gábor: *Gondolatok az Európai Forenzikus Tudomány 2020 elképzeléséről.* In: Patyi András, Lapsánszky András (szerk.) : Rendszerváltás, demokrácia és államreform az elmúlt 25 évben: Ünnepi kötet Verebelyi Imre 70. születésnapja tiszteletére. Wolters Kluwer, Budapest (2014) 335. o.

⁴ Pádár Zsolt - Nogel Mónika - Kovács Gábor,: *Accreditation of forensic laboratories as a part of the “European Forensic Science 2020” concept in countries of the Visegrad Group.* Forensic Science International Genetics Supplement Series 6:(1) ., (2015) 412. o.

⁵ Kovács Gábor – Nogel Mónika: *The accreditation of forensic laboratories as a component of realizing the european forensic science 2020 concept,* European Police Science and Research Bulletin Summer, (2014) 24. o.

⁶ Nogel Mónika: *Activity of forensic experts and quality assurance – Hungarian overview.* In: Secretariat of the EAFS 2015 Conference (szerk.) 7th European Academy of Forensic Science Conference, Abstract Book (2015) 642. o.

tevékenység minőségi javítása érdekében hangsúlyosabb szerepet ad a jelölti időszaknak. E rövid tanulmány a változó szabályozás a szakértői minőségbiztosítás szempontjából releváns rendelkezéseit tekinti át.

II. A kötelező szakértőjelölti gyakorlat bevezetése és a szakértőjelölti idő tartama

A szakértővé válás feltételrendszerében új elemként jelenik meg, hogy az igazságügyi szakértőként csak az vehető fel a névjegyzékbe, aki - többek között – a törvényben meghatározott kötelező szakértőjelölti jelölti időt vagy szakértőjelöltként kötelező szakmai közreműködőként elvégzett ügyszámot, továbbá a Kamara által külön szabályzatban előírt képzési és vizsgafeltételeket is teljesítette (Szaktv. 5. § (2) bekezdés c) pont). A hivatkozott kötelező jelölti időről az új törvény 57. § (1) bekezdésének utolsó fordulata rendelkezik. Eszerint: „*Igazságügyi szakértő az a szakértőjelölt lehet, aki a miniszter rendeletében az adott szakterületre előírt, legalább egy, de legfeljebb hároméves szakértőjelölti jelölti időt, vagy a miniszter rendeletében az adott szakterületre előírt, de legfeljebb ötven ügyszámot teljesítette.*”

A Szaktv. hatályba lépésére figyelemmel módosított⁷, az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről szóló 9/2006 (II.27.) IM rendelet értelmében az IM rendelet mellékletében felsorolt szakterületen

- a képesítés megszerzésétől számított ötéves,
- ha az adott szakterületre a kérelmező a mellékletek szerint kizárólag az Országos Képzési Jegyzékben (a továbbiakban: OKJ) szereplő szakképesítéssel rendelkezik, a képesítés megszerzésétől számított tízéves,
- vagy az igazságügyi szakértői intézményben dolgozó szakértőjelölt esetében a képesítés megszerzésétől számított, a szakértői intézményben szerzett hároméves, nem szakértői intézményben szerzett szakértőjelölti gyakorlat esetében a képesítés megszerzésétől számított, az IM rendelet 15. számú melléklet szerinti szakértőjelölti közreműködés szükséges.⁸

A szakértői névjegyzékbe való felvételhez az IM rendeletben megjelölt szakértőjelölti jelölti idő vagy szakmai közreműködőként elvégzett ügyszám igazolása szükséges (mely idő a névjegyzékbe vételhez szükséges gyakorlati időbe beleszámít).⁹ A szakértőjelölti jelölti idő és a szakértőjelöltként kötelező szakmai közreműködőként elvégzett ügyszám konkrét meghatározását az IM rendelet 7. §-ában találjuk.

Nem szakértőjelöltként megszerzett szakmai gyakorlati idő szakirányú jellegének igazolására a névjegyzéket vezető hatóság szakhatósági állásfoglalást szerez be¹⁰ (kivéve, ha a kérelemhez benyújtott iratok és a rendelkezésre álló adatok alapján a névjegyzéket vezető hatóság azt állapítja meg, hogy a kérelmező a névjegyzékbevitel feltételeinek kétséget

⁷ módosította az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvénnyel összefüggésben egyes igazságügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról 14/2016. (VI. 29.) IM rendelet, hatályos 2016.06.30-tól

⁸ 9/2006 (II.27.) IM rendelet 6 § (1) bekezdés

⁹ 9/2006 (II.27.) IM rendelet 6 § (2) bekezdés

¹⁰ Szaktv. 8. § (1) bekezdés

kizáróan megfelel, mert ilyenkor a névjegyzéket vezető hatóság a szakhatóság megkeresését mellőzi, és a szakmai gyakorlati idő szakirányú jellegét maga állapíthatja meg¹¹⁾, míg szakértőjelölt esetében a szakértői névjegyzékbe történő felvételhez szükséges közreműködést a szakértőjelölt tevékenysége felett szakmai felügyeletet gyakorló igazságügyi szakértő igazolja a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamarának.¹²⁾

III. Szakértőjelöltté válás feltételei

Szakértőjelölt az lehet, aki a Szaktv. 5. § (2) bekezdésében foglaltaknak – a b), c) és d) pont kivételével – megfelel és vele szemben az 5. § (3) bekezdésében meghatározott kizáró okok nem állnak fenn¹³⁾, azaz büntetlen előéletű, és nem áll az igazságügyi szakértői vagy a szakterületének megfelelő tevékenység folytatását kizáró foglalkozástól eltiltás hatálya alatt, a szakterületén működő szakmai kamara tagja, ha a tevékenység folytatásához a kötelező kamarai tagságot jogszabály előírja, és nem áll cselekvőképességet érintő gondnokság, támogatott döntéshozatal vagy közügyektől eltiltás hatálya alatt.

Súlyos anomáliák lehetők fel e körben a szabályozásban, melyek meggyőződésem szerint a jogalkotó korrekciójára szorulnak. Egyrészt a törvény nem említi a szakértőjelöltté válásról vonatkozó szabályok körében kivételként a törvény 5. § (2) bekezdés f) pontját, mely így szól: „ kötelezettséget vállal arra, hogy a hatósági kirendelésnek – jogszabályban meghatározott eseteket kivéve – eleget tesz”. Ebben a formában tehát a szakértőjelölti státuszba jelentkezőnek olyan tartalmú kötelezettséget kell vállalnia, melyet a törvény szerint nem végezhet, hiszen a szakértőjelöltet nem lehet kirendelni, tehát értelemszerűen a kirendelésnek nem tehet eleget. Másrészt, a törvényi rendelkezés kivételnek jelöli az 5. § (2) bekezdés b) pontját, így azonban úgy tűnik, a szakértőjelöltnek nem kell szakirányú képesítéssel rendelkeznie.

Új szabály, mely szerint a szakértőjelölt szakértőjelölti tevékenység folytatására a Kamara által vezetett szakértőjelölti névjegyzékbe történő felvétellel válik jogosulttá. A névjegyzék vezetésére vonatkozó szabályok az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetéséről szóló 210/2005 (X.5.) Korm. rendeletben található. A kérelmezőt a szakértőjelölti névjegyzékbe fel kell venni, ha a szakértőjelölt megfelel a törvényben előírt feltételeknek, tehát a feltételek megléte esetén a felvétel alanyi jog.¹⁴⁾

Pozitív változás tehát, hogy a szakértőjelölti státusz ellenőrizhetővé vált, a jelölti névjegyzék ismételt életrehívása útján.

A szakértőjelölti névjegyzéket korábban az igazságügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi LXXV. törvény 110. §-a szüntette meg, - meggyőződésem szerint - egy jogalkotói félreértés miatt. A névjegyzéket eltörlő rendelkezés indoklása szerint az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 12-i 2006/123/EK belső piaci szolgáltatásokról szóló Irányelvére¹⁵⁾ figyelemmel „ szakértőjelölt esetében a jelölti működés engedélyezése, a névjegyzék vezetése nem indokolható, mert a szakértőjelölt önálló tevékenységet a Szaktv. értelmében nem végezhet.” Véleményem szerint az Irányelv ilyen szigorú értelmezése nem volt helyénvaló, és a névjegyzék eltörlése egyenesen a visszaélések

¹¹⁾ Szaktv. 8. § (4) bekezdés

¹²⁾ 9/2006 (II.27.) IM rendelet 7 § (2) bekezdés d) pont

¹³⁾ Szaktv. 58. §(1) bekezdés

¹⁴⁾ Szaktv. 58. § (2) bekezdés

¹⁵⁾ HL L 376., 2006.12.27

táptalaja lett. A törvény ugyan a nyilvántartás helyett bevezette a szakértőjelölti igazolványt, azonban az igazolvány kiváltása opcionális maradt, így a ténylegesen sem a Kamarának sem másnak nem volt információja arról, hogy ténylegesen hány szakértőjelölt tevékenykedett az országban, illetve – a szakértői intézmények kivételével – milyen körülmények között, milyen feltételekkel végezték a munkájukat. A gyakorlatban előfordulhatott, hogy az öt év jelölti időt igazoló személy anélkül kérte felvételét a szakértői névjegyzékbe, hogy ténylegesen ebben a minőségben dolgozott volna akár csak egy napig is (pl. az igazolás szerint megbízási szerződéssel dolgozott szakértőjelöltként egy természetes személy szakértő mellett vagy egy szakértői gazdasági társaságnál). Garanciális szempontból azonban összességében a névjegyzék feltámasztása fontos újítása az új szakértői törvénynek.

IV. Szakértőjelöltek jogai és kötelezettségei

A Szaktv. 57. § (1) bekezdésének első fordulata értelmében a szakértőjelölt az igazságügyi szakértői tevékenység folytatásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek megszerzése érdekében – a szakértőjelölt munkáját felügyelő igazságügyi szakértő (a továbbiakban: mentor) szakmai felügyeletével – közreműködik a szakvélemény előkészítésében. A (2) bekezdés szerint a szakértőjelölt önállóan igazságügyi szakértői tevékenységet nem végezhet, szakvéleményt aláírásával nem láthat el, tevékenységét minden esetben kizárólag mentora irányítása és szakmai felügyelete mellett végezheti. A szakértőjelölt közreműködésével készített szakvéleményért a szakértőjelölt szakmai felelősséget nem visel.

A régi szakértői törvényhez képest tehát részletesebb, pontosabb szabályozást találunk a jogszabályban. Egyrészt nevesíti a mentort, mely egyértelművé teszi, hogy nem általánosságban igazságügyi szakértő felügyelete mellett, hanem a mentora felügyelete mellett végzi a tevékenységét a jelölt. Megjegyzendő, hogy a szakértőjelölti névjegyzék eltörlését követően a Kamara – egyéb jogforrás hiányában szokásjogi alapon – a szakértőjelölti igazolvány kiadásához is megkövetelte a mentor létét, megfelelőségét és szakértőjelölt munkájához a megfelelő körülmények igazolását. Ezt az elvi szempontból nem kifogásolható gyakorlatot a jogbiztonsághoz fűződő érdek és a felhatalmazó jogszabályi rendelkezések hiánya árnyalta.

A szakértőjelölti működés részletes szabályait és a szakértőjelöltek kötelező képzéseire, valamint számonkéréseire vonatkozó részletes követelményeket, valamint a szakértőjelöltet alkalmazó mentorokat megillető kedvezményeket és egyéb juttatásokat kamarai szabályzat állapítja majd meg azzal, hogy a szakértőjelöltek szakértés alapismereti elméleti oktatásáról gondoskodni kell. Az új törvény indokolása szerint ily módon elérhetővé válik az a kamara által már többször hangsúlyozott igény, hogy az igazságügyi szakértők szakmai önkormányzati szervének érdemi beleszólása legyen abba, hogy kit vesz fel sorai közé. A Kamara szabadon szervezi a szakértőjelöltek oktatását, képzését, a sikeres előmenetelhez szükséges feltételeket írhat elő, továbbá vizsga keretében ellenőrizheti a szakértőjelöltek felkészültségét. Ezek a minőségbiztosítási szempontból előremutató rendelkezések az új törvény egyértelmű pozitív hozadéka. **Véleményem szerint a szakértőjelöltek jogait és kötelezettségeit ugyanakkor – éppen e szerep relevanciájára figyelemmel - nem a Kamara szabályzatának, hanem a szakértői törvénynek kellene szabályoznia. Meggyőződésem, hogy alapszinten a jogalkotó hatásköre és kötelezettsége, hogy meghatározza, mit vár el a leendő szakértőktől, illetve milyen jogosultságokat biztosít számukra.**

A Szaktv. – továbbra is – szüksézáúan jelöli meg a jelöltek jogviszonyának tartalmát: „közreműködik a szakvélemény előkészítésében”. Az, hogy az előkészítés pontosan mit jelent, a gyakorlatban eléggé vitatott. Nyilvánvalóan nem jelentheti azt, hogy a szakértőjelölt készítse el a véleményt, azonban – mivel a jelölti időszak célja éppen a gyakorlati tudás megszerzése a szakértői területen – nem lehet szakmai tartalom nélküli üres „robotmunkának” tekinteni. **Értelmezésem szerint a szakvélemény előkészítésébe beletartozik minden, magának a véleményi résznek az elkészítésén kívül, azzal, hogy a jelölt valamennyi teendőjét szakmai mentora felügyelete mellett végezheti.** A jelenlegi büntetőbírószági gyakorlat példáiból is látható, hogy, bár a régi törvény is tiltotta az önálló jelölti véleményadást, felmerült ezzel ellentétes gyakorlat is a szakértői feladatok elvégzése során (a Fővárosi Törvényszék Fkt.195/2012/7 számon közzétett döntésében pl. minősített emberölés büncselekmény miatt folyamatban volt eljárásban következett be az, hogy a halál okának megállapítása körében két szakértő helyett egy szakértő és egy szakértőjelölt adott véleményt, de további példák is akadnak¹⁶.) A jelölt jogainak meghatározása során fontos figyelembe venni a jelölti státusz célját, így minden lehetőséget meg kell adni a jelöltnek ahhoz, hogy szakértői kinevezéséig a lehető legtöbb tudást és a szakértői tevékenységhez szükséges gyakorlati tapasztalatot szerezzon. E körben érdemes felhívni a figyelmet a jelenléti jogra. Egyértelmű¹⁷, hogy fő szabály szerint a szakértő vizsgálat alapján ad véleményt. A jelölt részvételi lehetőségének biztosítása e vizsgálaton a jelölt, mint leendő szakértő gyakorlatszerzése szempontjából megkérdőjelezhetetlen. Ugyanakkor a hatályos Be. nem ismeri a szakértőjelölt fogalmát, így mivel a nyomozási cselekményen a Be. 184. § (1) bekezdése alapján az ügyészen, nyomozóhatóság tagján és jegyzőkönyvezetön kívül csak az lehet jelen, akinek jelenlétét a törvény kifejezetten megengedi, például a szemlén jogszerűen szakértőjelölt nem lehet jelen. Tárgyaláson a jelenlegi szabályozás alapján gyakorlatilag hallgatóságként vehet részt a szakértőjelölt, ezirányú célzott tapasztalatszerzés egyébként véleményem szerint kívánatos lenne – főként, ha figyelembe vesszük, hogy az új törvény éppen a kiépíteni szándékozott komplex szakértői minőségbiztosítási rendszer részeként szigorított és módosított a szakértőjelölti rendszeren.

Érdemes e körben kiemelni, hogy sem a szakértőkre vonatkozó részletszabályok, sem az eljárási törvények nem teszik lehetővé, hogy a szakértőjelöltet a bíróság a tárgyalásra szakértőként idézze. Így amennyiben a szakvélemény előkészítésében szakértő jelölt vesz részt - melynek tényét és terjedelmét egyébként a szakvéleménynek pontosan tartalmaznia kell(ene) – a bíróság nem idézheti a jelöltet a tárgyalásra, és természetesen a szakértő sem „küldheti el maga helyett” a jelöltet. Téves az a gyakorlat is, hogy esetenként tanúként hallgatják meg¹⁸ a szakvélemény el(ő)készítésében közreműködő szakértőt a büntetőeljárásban, hiszen a tanú az ügy szempontjából releváns észleléseit (amit látott, hallott, érzékelt), tárja a hatóság/bíróság elé¹⁹ anélkül, hogy azokat értékelné, a szakértőjelölt pedig olyan tevékenységben működik közre, mely során a szakértő különleges szakértelem birtokában szakmai véleményt ad, aki abban különbözik a bizonyítás többi alanyától, hogy szakmai ismereteit (szakértelmét) felhasználva működik közre a tények megállapításában vagy megítélésében.²⁰ Másképpen azt is mondhatjuk, hogy a szakértőnek a tevékenysége a

¹⁶ pl. Miskolci Törvényszék B.1327/2007/173 számú jogesete

¹⁷ vö. 31/2008. (XII.31.) IRM rendelet

¹⁸ Kovács Gábor: *Szakértő vagy tanú?: Felkért szakértő-kavics a cipőben!* MED ET JUR 5 (2015)

¹⁹ Varga Zoltán: *A tanú a büntetőeljárásban.* Complex Kiadó, Budapest, (2009) 42. o.

²⁰ Erdei Árpád: *Tény és jog a szakvéleményben,* KJK Budapest, (1987) 16.o.

feltett szakkérdésre vonatkozó indíciumok, jelenségek, körülmények, sajátosságok stb. feltárásában, vizsgálatában és értékelésében merül ki.²¹

Azt, hogy a szakértőjelölti közreműködés tényét és terjedelmét a szakvéleménynek tartalmaznia kell, tartalmazza a régi és új szakértői törvény is.²² A gyakorlatban elenyésző volt azon szakvéleményeknek a száma, amelyek e követelményeknek pontosan eleget tettek, a közreműködés tényének feltüntetését a szakvélemény végén elhelyezett jelölti aláírás „pótolta” sok esetben. Az új törvény az aláírást kifejezetten megtiltja. A jelölt közreműködésének feltüntetése a szakvéleményben garanciális szempontú követelmény.²³ Az eljárási törvények pl. ugyan kifejezetten nem rendelkeznek a szakértőjelöltek kizárási szabályairól, mégis, a **szakvélemény megalapozottsága, törvényes felhasználhatósága szempontjából a szakvélemény előkészítésében és elkészítésében résztvevőt teljes pártatlansága, illetve az elfogultságnak akárcsak a látszatának kiszűrése csak akkor elképzelhető, ha a jelölt személye és az általa elvégzett tevékenység pontosan fel van tüntetve a szakvéleményben.**²⁴Éppen erre figyelemmel nem értek egyet azzal a törvényi rendelkezéssel, mely megtiltja a szakvélemény szakértőjelölt általi aláírását. Mivel a szakértőjelölti közreműködés tényét és kereteit a szakvéleménynek tartalmaznia kell, a szakvéleménynek ezen részét a szakértőn kívül a jelöltnek is hitelesítenie kellene az aláírásával. Így később sem a szakértő, sem a szakértőjelölt, de a hatóságok és az eljárás többi szereplője sem kérdőjelezheti meg alappal a szakértőjelölti közreműködésre vonatkozó szakvéleményi utalásokat.

A mentori rendszer részletes szabályozása szintén a Kamarára hárul. **A jelölti rendszer minőségének biztosításához meggyőződésem szerint legalább a mentori működésre vonatkozó alapvető feltételeket (mentorrá válás szabályai, főbb jogaik és kötelezettségeik, mentorok feletti szakmai felügyelet) jogszabálynak kellene rögzítenie.** Természetesen nem vonható kétségbe, hogy a szakmai felügyelők tevékenysége felett a Kamarának kell őrködni, azonban véleményem szerint **a jogbiztonság megköveteli az alapkritériumoknak a legalább rendeleti szintű megfogalmazását, méghozzá a szakterületek sajátosságainak figyelembe vételével.**

Végezetül, fontos szólni a szakértőjelöltek felelősségéről is. A jelölt szakmai és jogi felelősséget a szakvélemény tartalmáért továbbra sem visel. Természetesen ez nem zárja ki, hogy munkavégzése során a rá irányadó munkavégzésre irányuló jogviszonyra vonatkozó jogszabályok alapján kötelezettségszegés vagy nem megfelelő munkavégzés esetén a jogszabályok szerinti következményeket viselje.

Összegzés

²¹ Tremmel Flórián: *Bizonyítékok a büntetőeljárásban*, Dialóg Campus, Budapest-Pécs, (2006) 130.o.

²² Kovács Gábor: *Szakkonzultánsok és társszakértők. Szakértői bizonyítás tévúton*, MED ET JUR 1 (2016)

²³ Kovács Gábor - Nogel Mónika : *Comparative analysis of the legal regulation of forensic experts*. In: Secretariat of the EAFS2015 Conference (szerk.) 7th European Academy of Forensic Science Conference, Abstract Book. European Academy of Forensic Science, 2015.

²⁴ Nogel Mónika: *Egészségügyi területen működő szakértőjelöltek jogi státusza az új szakértői törvény alapján* MED ET JUR 7:(2) 2016. 20. o

Az új szakértői törvény előremutató módosításokat vezet be a szakértőjelölti rendszerben²⁵, ugyanakkor sok tekintetben adós marad a minőségbiztosítási szempontból kívánatos kérdések rendezésével. Ezen hiányosságok pótlása, illetve a törvény egyes utaló szabályainak tartalommal való kitöltése a törvény felhatalmazása alapján megalkotásra kerülő alacsonyabb szintű jogszabályokra és a Kamara szabályzataira hárul. A szabályozási rendszer kimunkálójának e tevékenység során mindenképpen figyelemmel kell lenniük a jelöltek speciális szerepére, melynek egyik kulcspontra az, hogy a szakvéleményeknek csupán az előkészítésében lehet szerepük, a másik pedig az, hogy a ma jelöltje a holnap szakértője lesz.

²⁵ Pádár Zsolt -Nogel Mónika - Kovács Gábor: *Accreditation of forensic laboratories as a part of the „European Forensic Science 2020” concept in V4 countries* In: 26th Congress of the International Society for Forensic Genetics., International Society for Forensic Genetics,(2015)342. o.